

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Fakulta pedagogická

Ústav pedagogiky a sociálních studií

MICHAL MOŘKOVSKÝ

Vychovatelství – kombinované studium

**POROVNÁNÍ ZÁJMU O VOLNOČASOVÉ AKTIVITY DĚTÍ
ZE SOCIÁLNĚ ZNEVÝHODNĚNÉHO PROSTŘEDÍ MEZI
1. A 2. STUPNĚM ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PaedDr. Bronislava Štěpánková, Ph.D.

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a že jsem použil jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci, dne 21. června 2011

Michal Mořkovský

Na tomto místě bych rád poděkoval PaedDr. Bronislavě Štěpánkové, Ph.D. za odborné vedení, konzultace a cenné rady, které mi poskytla při zpracování této bakalářské práce.

Obsah

Číslo	Kapitola	Strana
	Úvod	6
	TEORETICKÁ ČÁST	
1	Vymezení pojmů	9
1.1	Výchova ve volném čase	9
1.2	Inkluzivní vzdělávání	11
1.3	Sociálně znevýhodněné prostředí	12
1.4	Asistent pedagoga	13
2	Cesty Romů – Romano drom	16
2.1	Romové	16
2.2	Romové na území Čech, Moravy a Slezka	18
3	Charakteristika školského zařízení – Základní škola a mateřská škola Brno, náměstí 28. října 22	24
3.1	Charakteristika mimoškolního vzdělávání na Základní škole a mateřské škole Brno, náměstí 28. října 22	25
3.1.2	Školní klub při Základní škole a mateřské škole Brno, náměstí 28. října 22	26
3.1.3	Zájmové kroužky na Základní škole a mateřské škole Brno, náměstí 28. října 22	27
3.1.4	Školní družina při Základní a mateřské škole Brno, náměstí 28. října 22	29
	PRAKTICKÁ ČÁST	
4	Předvýzkum	31
4.1	Cíl výzkumné sondy	31
4.1.2	Použitá metodika	31
4.1.3	Charakteristika prostředí	32
4.1.4	Zpracování údajů	33
4.1.5	Přehled počtů respondentů	33
5	Výsledky výzkumné sondy	35

5.1	Vyhodnocení jednotlivých šetření	35
5.1.1	Otázka: „Kde zájmový kroužek navštěvuješ?“	35
5.1.2	Otázka: „Který zájmový kroužek navštěvuješ?“	40
5.1.3	Otázka: „Jak často zájmový kroužek navštěvuješ?“	41
5.1.4	Otázka: „Líbí se ti v kroužku?“	42
5.1.5	Otázka: „Který další kroužek bys chtěl(a) navštěvovat?“	43
5.2	Závěrečné vyhodnocení šetření	43
6	Závěr	45
	Přílohy	46
	Použitá literatura	50
	Anotace	54

Úvod

Jaké volnočasové aktivity nabídnout dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí? Co takové děti baví, co je zajímavá, čím je nadchnout a překvapit?

Takové a další otázky jsem si několikrát položil ve své dlouholeté praxi vychovatele v domovech mládeže různých středních odborných učilišť, které se zaměřovaly na řemeslnou výuku žáků v oblasti stavebnictví, lesnictví nebo dřevařství a čalounictví. Cílovou skupinou, s níž jsem nejčastěji pracoval, byli chlapci, což vyplývá z typu středních učilišť, kde jsem ve své profesní dráze působil. Děvčata navštěvovala pouze učební obory zaměřené na čalounictví a v domovech mládeže bydlela jen výjimečně.

Při své práci jsem se setkával s dětmi ve věkové skupině od čtrnácti do devatenácti let, mezi kterými se vyskytovaly i děti ze složitého, sociálně znevýhodněného prostředí. Jednalo se o děti, které pocházely z rodin, kde chyběl jeden nebo oba rodiče, děti z rozvrácených rodin, děti s různými poruchami učení, děti romské národnosti nebo děti migrujících cizinců. Vyskytly se i děti, kde jeden z rodičů byl ve výkonu trestu. Práce s nimi vyžadovala porozumění, trpělivost, shovívavost a empatii na jedné straně, na druhé straně větší úsilí a důslednost. Bylo nutno řešit, kromě výchovných problémů, například jazykovou bariéru, častou omluvenou i neomluvenou absenci, hygienické návyky, nezáměr o studium apod. Na druhé straně hojně využívaly nabídku zájmové činnosti, kterou jim domov mládeže nabízel. Myslím si, že aktivita, kterou některé z nich věnovaly zájmovým činnostem, jim mohla pomoci při úspěšném začleňování se do společnosti.

Domnívám se, že problematika úspěšného začleňování dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí do společnosti je celospolečenský problém. K zvládnutí procesu začlenění dítěte do společnosti přispívá kromě jeho vzdělávání ve vzdělávacích institucích i naplnění jeho volného času při mimoškolních činnostech. Mezi organizace, které nabízejí

volnočasové aktivity patří školní družiny a kluby, občanská sdružení, střediska pro volný čas, komerční zařízení, tělovýchovné spolky a další nevládní organizace pracující s dětmi a mládeží.

Jak využívají nabídku volnočasových aktivit děti ze základních škol v sociálně vyloučených lokalitách? Tráví svůj volný čas jinak než jen „na ulici“? Jaký je rozdíl ve využívání organizované nabídky volnočasových aktivit mezi dětmi prvního a druhého stupně základní školy?

A právě otázku využívání nabídky mimoškolních aktivit dětí v základní škole jsem si zvolil jako téma své bakalářské práce.

Odpověď na své otázky jsem hledal na základní škole v jedné z vyloučených lokalit města Brna, Brno-střed, která se rozprostírá mezi ulicemi Francouzská, Cejl, Hvězdová, Příční a Soudní. Podle odhadů zde žije tři až pět tisíc Romů, což činí přibližně 40 – 50% zdejšího obyvatelstva. Tato lokalita je obyvateli města Brna vnímána jako „romská čtvrť“ a bývá také označována jako „brněnský Bronx“.

Svoji bakalářskou práci jsem rozdělil na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části se budu věnovat vymezení základních pojmů /volný čas, inkluzivní skupiny, sociálně znevýhodněné prostředí, asistent pedagogického pracovníka apod./ Dále se budu zabývat problematikou a odlišností práce pedagogického pracovníka s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí a krátce se zmíním o historii a tradicích Romů.

Ve druhé části práce se zaměřím na posouzení zájmu dětí o mimoškolní aktivity a provedení orientační sondy pomocí dotazníku u dětí prvního a druhého stupně základní školy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmů

1.1 Výchova ve volném čase

„Volný čas existoval v průběhu lidských dějin stále, aniž byl pocíťován jako problém, aniž by zavdával příležitost k zvláštním úvahám. Střídání činnosti a odpočinku odpovídá biologickému rytmu, vlastnímu živočišné říši, u člověka nabylo podoby střídání práce a volného času“ (Spousta et al., 1997, str. 10)

Volný čas u dětí a mládeže můžeme chápat jako dobu, ve které si mohou relativně svobodně uplatňovat své potřeby, zájmy a sklony nebo se rekreovat. Volný čas u dětí je část dne, která se dá oddělit od času, který musí strávit ve škole, práci v domácnosti či jinými nevyhnutelnými činnostmi. Je to tedy čas, který mohou trávit dle svých vlastních zálib a zájmů. Do volného času můžeme zahrnout i činnosti, které jsou sice vykonávány pravidelně a je u nich vyžadováno dodržování stanovených pravidel, ale byly dítětem zvoleny relativně svobodně. Jedná se například o individuální samovzdělávání (výuka cizích jazyků, výuka hry na hudební nástroj), pravidelné schůzky dětských oddílů nebo návštěvy sportovních oddílů (Grecmanová, 2003).

Z pedagogického hlediska nám nemůže být lhostejné, jakým způsobem děti a mládež tráví svůj volný čas. Špatný výběr nebo organizace náplně volného času má negativní vliv na jejich rozvoj morálních vlastností. Výchova ve volném čase nebo k volnému času je prevencí proti působení nežádoucích sociálně patologických jevů. Jedná se hlavně o problematiku šikany a násilí, záškoláctví, drogových závislostí, alkoholismu a kouření, rizikového sexuálního jednání, kriminality a vandalismu, patologického hráčství, projevy xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu.

Výchovné instituce, které u nás vznikly pro organizování volnočasových aktivit mohou být zřizovány státem nebo jiným zřizovatelem.

Mohou mít tedy charakter státní, komunální, privátní nebo církevní. Při vytváření nabídky činností pro děti a mládež ve volném čase by tyto organizace měly přispívat k naplnění funkcí volného času, tak jak je uvádí německý badatel H.W.Opaschowski:

- rekreace (zotavení a uvolnění),
- kompenzace (odstraňování zklamání a frustrací),
- výchova (edukace) a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení),
- kontemplace (při hledání smyslu života a jeho duchovní výstavby),
- komunikace (kontakty, spoluúčast, partnerství),
- participace (angažování se na vývoji společnosti),
- integrace (pro stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů),
- enkulturace (kulturní rozvoj sebe sama, kreativita v umění, sportu, technických a dalších činnostech).

To jsou cílové funkce volného času, které chápeme jako stěžejní volnočasové potřeby, kde rekreace, kompenzace, edukace a kontemplace představují spíše individuální funkce volného času. Za všeobecné funkce je považována komunikace, participace, integrace a enkulturace (Grecmanová, 2003).

Současný vývoj volnočasových aktivit u mládeže není příliš pozitivní. Při volbě aktivit převládá u dětí převážně pasivita, konzumnost, nenáročnost a jejich minimální frekvence. Pouze jediné aktivitě se mládež věnuje denně a to je sledování televizních programů. Mezi týdenní aktivity patří poslech hudby, četba časopisů a schůzky s přáteli. Pouze jednou za měsíc se věnují sportovní činnosti, návštěvě diskoték, turistice, studiu a mimoškolnímu vzdělávání. Závažným problémem se jeví snižování volného času, který věnují vzdělávání. To může mít celospolečenský a ekonomický dopad, protože moderní společnost charakterizuje provázanost ekonomiky, vzdělanosti, vědy a kultury (MŠMT, 2002).

1.2 Inkluzivní vzdělávání

Inkluze (z lat.inclusio, zahrnutí) znamená zahrnutí nebo přijetí do nějakého celku. Pojem inkluze je používán jak v přírodních, tak i ve společenských vědách. V pedagogických vědách je přesné vymezení pojmu velmi nesnadné, ale obecně se dá vysvětlit jako automatické právo dítěte navštěvovat běžné školské zařízení, ve kterém se vzdělávají děti se speciálními vzdělávacími potřebami a bez nich.

Od 1. ledna 2005 je v platnosti Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon, který v paragrafu 16 specifikuje děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami:

„(1) Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

(2) Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.

(3) Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.

(4) Sociálním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona

a) rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy,

b) nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo

c) postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky podle zvláštního právního předpisu“ (Zákon č. 561/2004 Sb.)

Problematikou speciálního vzdělávání se dále zabývá Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných:

„Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se uskutečňuje pomocí tzv. podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními rozumíme využití

speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních a rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, zařazení speciálních předmětů. Důležité je poskytování pedagogicko–psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga a snížení počtu žáků ve třídě.

Speciální vzdělávání žáků se zdravotním postižením je zajišťováno: formou individuální integrace, formou skupinové integrace, ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením, nebo kombinací výše uvedených forem“ (Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb.).

Inkluzivní vzdělávání tedy znamená, že každé dítě má základní právo na vzdělání a musí mu být umožněno dosáhnout přijatelné úrovně vzdělání. Jde o minimalizaci všech překážek ve vzdělávání všech žáků nebo studentů. Je to vzdělávání, do kterého jsou zapojeni všichni žáci bez ohledu na jejich vzdělávací potřeby a možnosti. Na tyto jejich potřeby a možnosti pak škola odpovídá prostřednictvím různých podpůrných opatření (např. osobní asistent, rehabilitační, kompenzační a učební pomůcky, úprava vzdělávacích podmínek apod.).

1.3 Sociálně znevýhodněné prostředí

Za děti se sociálním znevýhodněním jsou považovány děti, které pocházejí s rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, jsou ohroženy sociálně patologickými jevy, je jim nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Dále se jedná o děti, které mají statut azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky podle zvláštního předpisu (Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon).

Jsou to tedy děti, které pocházejí z prostředí, které je jazykově, sociálně, kulturně odlišné od prostředí, ve kterém vyrůstají děti z většinové společnosti. Tyto děti mohou mít potíže s integrací do běžných typů škol v České republice. Může jít o jazykové obtíže, jiné hodnotové žebříčky, které si přinášení ze svého prostředí, jiný životní styl, jiné pojetí výchovy,

jiný vztah ke vzdělání apod. Ale i tito žáci mají nezadatelné právo na vzdělávání. Jen se musí u nich volit výukové a výchovné metody a formy, které odpovídají jejich potřebám. To vše musí být zohledněno při zpracování Školních vzdělávacích programů v jednotlivých školských zařízeních (např. individuální nebo skupinová péče, pomoc asistentů pedagoga, menší počet žáků ve třídě, odpovídající učebnice, zřizování přípravných tříd, spolupráce s psychologem, speciálním pedagogem, sociálním pracovníkem)

1.4 Asistent pedagoga

Ve školách, kde se účastní vyučování větší počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, může ředitel školy zřídit funkci vychovatele – asistenta učitele. Ve školských zařízeních, kde převládají žáci ze sociálně znevýhodněného prostředí a většina z nich je Romů, se uplatní asistent, který ovládá romský jazyk. Dochází tak ke snazší komunikaci se žáky a jejich rodinami.

Pro funkci asistenta musí uchazeč splňovat následující kritéria:

- musí být starší osmnácti let,
- nejnižší dosažené vzdělání musí být základní vzdělání,
- musí být trestně bezúhonný,
- je nutné absolvovat čtyřicet náslechových hodin a úspěšně absolvovat akreditovaný kurz pedagogického minima v délce deseti dnů (Šotolová, 2000).

Uplatnění asistentů (romského či ne-romského původu) ve školním procesu je v současné době velmi rozmanité. Mezi jejich hlavní úkoly patří:

- pomáhat žákům z kulturně odlišného prostředí přivyknout si školnímu prostředí,
- pomoc při integraci žáků do společnosti,
- podílet se na pomoci při přípravě žáků do vyučování,
- pomoc při překonávání jazykového handicapu dětí,

- spolupracovat s pedagogy při řešení problémů u absence žáků, jejich záškoláctví, u působení sociálně patologických jevů,
- pomáhat při řešení každodenních problémů třídy,
- motivovat děti k zájmu o učení a případné další studium na střední škole, pomáhat jim při rozhodování o volbě povolání,
- pomáhat při komunikaci se žáky, rodiči, příbuznými,
- spolupracovat při organizování činnosti dopoledních i odpoledních školních klubů, zájmových kroužků,
- pomáhat pedagogickým pracovníkům při vlastní výchovné činnosti,
- zapojení do výchovných a vzdělávacích činností u dětí, kde se projevuje nedostatečný rozvoj sociálních a hygienických návyků,
- spolupráce při osvětové činnosti – seznamovat ostatní pracovníky s odlišností romské a české kultury.

Jak uvádí Šotolová (2000) spolupráce učitele a asistenta může mít různé podoby. Nejvýhodnější se jeví jejich skutečná partnerská spolupráce, kdy učitel začínajícího asistenta systematicky připravuje na jeho práci. Tuto funkci v dnešní době již nevykonávají pouze ženy, ale v menší míře i muži. Romští asistenti tvrdí, že si tuto práci zvolili kromě jiného proto, že rádi pracují s dětmi a jejich problémy jsou jim blízké. S romskými rodinami jsou v úzkém kontaktu. S některými rodinami je domluva bez problémů, s jinými mají menší či větší komunikační obtíže. Přítomnost romských asistentů na školách je přínosná jak pro většinovou společnost, tak i pro minoritu. Přispívá k vzájemnému poznání odlišných kultur.

Svoji práci mají rádi a domnívají se, že není zbytečná. Vnímají ji jako „most mezi českým učitelem, romským žákem a jeho rodinou“ (Šotolová, 2000, str. 50). Jeden z romských asistentů popsal výstižně svůj vztah k činnosti, kterou vykonává:

„My, romští asistenti, působíme jako můstek mezi rodinou a školou. Po nás nastoupí do škol kvalifikovaní romští učitelé. My jsme první vlaštovky. Kdybych si myslel, že jsem zbytečný, našel bych si jinou práci. My jsme sice nevzdělaní, ale snažíme se. Teprve budoucnost ukáže smysl naší

práce a výsledky komunikace mezi námi, našimi žáky a jejich rodiči
(Šotolová, 2000, str. 50).

2 Cesty Romů - Romano drom

2.1 Romové

„Manuš nane nigda šoha dost godaver, sajekh him so te sikhlol.

Člověk není nikdy dost moudrý, stále je čemu se učit.“

(Nečas 1999, str. 4)

Romové jsou etnikem žijícím převážně v Evropě, na Blízkém východě a v USA. Všude tam tvoří výraznou, od okolní společnosti dosti se lišící skupinu obyvatel.

V současném období celosvětové sociálně ekonomické integrace a globalizace jsou přesuny etnických skupin obyvatelstva běžným společenským jevem. Přesto Romové nyní, stejně jako v minulosti, jsou skupinou, která měla a má se soužitím s majoritní částí společnosti snad největší potíže.

Překážkou zde určitě není náboženství. Evropští Romové, pokud jsou věřící, vyznávají křesťanskou víru se zbytky přírodně animistických názorů (Davidová, 1995). U jiných etnických skupin obyvatel podmíněných náboženstvím (islám, buddhismus) nebývá začleňování do většinové společnosti tak problematické (s výjimkou šířitelů myšlenky náboženského radikalizmu). Příkladem jsou již po tři století multikulturní Spojené státy americké s masovým přílivem buddhistických Číňanů, Indů, Japonců i přívrženců islámu do převážně křesťanského prostředí.

Kde hledat počátek malé přizpůsobivosti romského etnika? Při srovnávání s jiným etnikem, které prošlo rozsáhlým putováním – Židy a Armény – by to mohly být startovací podmínky při začátku exodu. Židé odcházeli z Izraele jako vzdělaný „lid Knihy“, který se bez větších problémů sžíval s novým prostředím, i když si svoji kulturu vždy udržoval.

Romové odcházeli z Indie v rodových skupinách z podstatně prostšího prostředí, bez písemné kultury. Historie i kultura se tak předávala pouze

ústním podáním. To může rozvíjet fantazii, ale již méně podněcuje přemýšlení a tedy i logiku. Romové přicházeli do nových zemí jako exotické skupiny, které i svým chováním podporovaly výlučnost (věštění, čarování apod.).

Romové (Cikáni) jako etnická skupina ze severozápadní a střední Indie zahájili migraci v 8. – 9. století. Tento pohyb (jako všechna stěhování národů) probíhal postupně, v dlouhých časových údobích.

První hlavní migrační vlna probíhala přes Persii a Arménii do Turecka, odkud Romové odešli ve čtrnáctém až šestnáctém století (období turecké expanze) a usadili se v jihovýchodní a střední Evropě (Soulis 1998). Druhá vlna probíhala přes Egypt a severní Afriku do Španělska.

Pohyb Romů z indického subkontinentu a celá cesta etnika se odráží v jejich jazyce – romštině. V tomto indoevropském jazyce se vedle původních slov hindu objevují časté výrazy z perštiny, arménštiny a ovšem i z dalších zemí, kterými migrační proud procházel (Davidová 1995, Soulis 1998).

Obživu během putování získávali Romové provozováním „zábavných činností“. Jednalo se o provozování žonglérství, medvědářství a u tehdejší pověřivé společnosti i o věšteství. Teprve v pozdějších etapách, které jsou spojeny s postupným usazováním, přibývá provozování řemesel – kotláři, řetězáři, výroba dřevěných koryt, překupníci koní apod.

Ovšem nejznámější činností Romů, které silně ovlivnilo lidovou kulturu jihovýchodní a střední Evropy, bylo muzikantství. O pověstné romské muzikálnosti uvádí Plocek (2003) zajímavou myšlenku týkající se originality jejich hudebního stylu.

„Jejich přínos nebyl ani tak v tvorbě vlastního originálního stylu – spíše vstřebávali, kamkoli přišli, lokální tradice a díky své muzikálnosti vytvořili novou kvalitu. Byli velmi přizpůsobiví, protože se chtěli živit hraním pro místní obyvatele. Proto Romové v Rumunsku hrají jinak než jejich soukmenovci na Slovensku, a zcela jinak než Romové ve Španělsku.“
(Plocek 2003, str. 26)

Nemalý vliv měla romská hudebnost rovněž na romantické skladatele „vážné“ hudby – Liszt, Brahms, Dvořák a řada dalších.

První písemné zprávy o Romech v Evropě pocházejí z jedenáctého století z Konstantinopole a z řeckého Athosu. Tam uváděné označení „Athinganoi“ dalo základ výrazu Cikán ve všech evropských jazycích (Davidová 1995, Soulis 1998).

2.2 Romové na území Čech, Moravy a Slezka

*Rom sas gadžeske ča akos manuš, kana dural avelas
Rom byl pro gádže jen tehdy člověk, když byl daleko.*
(Nečas 1999, str. 51)

Slovo Cikán je v češtině velmi používané slovo, ale u těch, které označuje vyvolává většinou nepřekonatelný odpor. Cikáni sami sebe nazývají Romy. Slovo Rom v romštině označuje muže, Romové potom znamenají lidé.

První nepřímá zmínka o Cikánech - Romech se na území českých zemí objevuje již roku 1242 v Dalimilově kronice, kde v 82. kapitole autor popisuje, jak tatarští vyzvědači slovy „kartas boh“ prosili o chléb. Jelikož popis zvyklostí a vzhledu těchto prosebníků připomínal Romy, někteří vědci se domnívají, že mohlo jít o první romské příchozí (Acton, Gallant, Vondráček, 2000).

Za doložený fakt přítomnosti Romů na našem území lze pokládat až rok 1417, kdy skupina osob, kterou vedl „král“ Sindel a „vevodové“ (v romštině označovaní jako vajdové) Panuel, Michal, Ondřej prošla územím do okolních zemí.

Dobové kroniky z 15. století vypovídají již o početných skupinách Romů, které čítaly více než sto osob. Družiny vlastnily desítky koní, povozů, soumarů a lidé byli oblečeni do nápadných pestrých šatů s mnoha výraznými ozdobami.

Od poloviny šestnáctého století se začíná měnit postoj k Romům i na našem území. V usnesení Augšpurského sněmu z roku 1548 se uvádí, že „*kdo Cikána zabije, žádného mordu vinen býti nemá, protože jsou to kundštoftýři, špehýři a zrádci*“ (Acton, Gallant, Vondráček, 2000, str. 35). Po tomto rozhodnutí dochází v českých zemích k pronásledování a zabíjení kočovných Romů. Ženy byly zpočátku trestány „jen uříznutím ucha“, později byl i na nich vykonáván trest smrti.

V polovině osmnáctého století Marie Terezie odstoupila od pronásledování Romů a začala prosazovat jejich asimilaci do společnosti. Romové měli pracovat v zemědělství, mohli se oblékat jako jiní občané a do jednotlivých vesnic byla umísťována pokud možno pouze jedna romská rodina. V podobné politice pokračoval i její syn Josef II., který kladl důraz na školní docházku, zlepšení hygienických podmínek Romů a jejich návštěvy bohoslužeb. Rozhodnutím Josefa II. v roce 1784 došlo k prvnímu státnímu pokusu o rozmístění romských rodin do osmnácti moravských a dvou slezských obcí. Mnozí Romové však stále pokračovali v kočovném způsobu života nebo se stali polokočovnými, kdy v letních měsících se potulovali z místa na místo a zimní měsíce přežívali ve stálých obydlích. Přístup obou panovníků ale znamenal pro Romy zlom v jejich životě, neboť se s nimi po dlouhé době začalo počítat jako se skutečnými obyvateli daných území (Acton, Gallant, Vondráček, 2000).

V devatenáctém století se začala tradiční izolace Romů od většinové společnosti postupně rozměňovat. Tradiční romská řemesla (kovářství, provozování hudebních činností) již nedokázala uživit rozrůstající romskou společnost. Romové tak museli shánět v širší míře obživu u ne – Romů, které označovali slovem „gádžo“. Jednalo se hlavně o pomocné, málo kvalifikované nebo sezónní práce. Neusazení Romové, kteří stále kočovali ve vozech krytými plachtami nebo maringotkách, se věnovali především kotlářství, kovářství, košíkářství, drátování kuchyňského zboží, broušení nožů a překupnictví. V překupnictví se nejvíce dařilo při obchodování s koňmi, které bylo spojeno s lichvou a s různými podvody. Hojně se věnovali obchodování s levným zbožím, které si sami vyráběli (koryta, sítě,

pometla) nebo je kupovali a s minimálním ziskem prodávali (keramika, řemeny biče). Dočasně se usazovali na periferiích měst nebo obcí a při křižovatkách hlavních cest (Nečas, 1999).

Po skončení první světové války uplatňovalo vzniklé Československo stále menší toleranci ke kočujícímu romskému obyvatelstvu, což vyústilo roku 1927 přijetím Zákona č. 117 Sb. o potulných Cikánech. Proti tomuto represivnímu zákonu vystoupili v tehdejší československém parlamentu zástupci opozičních stran:

„Nespokojujeme se s tím, že jeden národ drží zbytky druhého od zrození až po smrt pod policajtským dohledem. Víme přece, že většina utlačovaného národa je nevinna a nezodpovědna za činy své antisociální menšiny, jež jsou odůvodněny nynějším společenským řádem.

...Nestrpíme, aby byla na zbytek kočovného národa kálena špína a aby byl do bezprávního stavu uvalen takovým způsobem, že všechna lidská práva, která přece i podle ústavy náležejí každému člověku, mu byla odňata jen proto, že jsou příslušníci tmavé pleti“ (Acton, Gallant, Vondráček, 2000, str. 35).

Jejich myšlenky jsou ve velké většině platné i v dnešní době a ukazují jak jsou předsudky k Romům ve společnosti hluboce zakořeněny. Odhaduje se, že se na území tehdejšího Československa nacházelo sedmdesát až sto deset tisíc Romů. Tento zákon se zaměřil spíše na ochranu soukromého majetku osob z většinové společnosti než zvýšení životní a kulturní úrovně Romů. Romům byla vystavena tzv. „cikánská legitimace“, kterou museli nosit stále u sebe a prokazovat se jí. Ti, kteří chtěli žít potulným životem, byli nuceni si obstarat kočovnický list s platností jednoho roku a tábořit mohli pouze na přesně vymezených místech. Zákon umožňoval kdykoliv vyzvat Romy k lékařské prohlídce, očkování nebo dezinfikování a také řešil odnětí dětí romským rodičům a jejich umístění do ústavů na převýchovu (Acton, Gallant, Vondráček, 2000).

Vleklá hospodářská krize v třicátých létech minulého století a z ní plynoucí existenční problémy donutily již mnohé usedlé Romy opět se vrátit ke kočovnému způsobu života. V důsledku vyhlášení norimberských

zákonů v okolních státech začali přicházet na naše území Romové němečtí i rakouští.

Hrůzná kapitola v dějinách českých Romů začala vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava dne 16.3.1939. Již v listopadu 1939 vydalo protektorátní ministerstvo vnitřní věci předpis, ve kterém přikázalo, *aby se Romové do dvou měsíců trvale usadili a zanechali kočování. K tomuto nařízení se vázal další předpis téhož ministerstva ze 13.2.1940, podle něhož se měly policejní a okresní úřady postarat s veškerou energií o bezpodmínečné usazení kočovníků a podávat jeho průběhu pravidelné zprávy. Těm, kteří by zákaz nerespektovali, bylo pohroženo zařazením do kárných pracovních táborů* (Nečas 1999, str. 67).

Sběrné tábory, které byly posléze přeměněny na cikánské tábory, byly v srpnu 1940 na území protektorátu zřízeny dva. Jeden v Čechách v obci Lety u Písku a druhý na Moravě v obci Hodonín u Kunštátu. Nevyhovující životní podmínky, nedostatek vody, všeobecný hlad a neutěšený zdravotní stav vězňů způsoboval velké počty úmrtí Romů na břišní či skvrnitý tyfus. Romové, kteří přežili infekční onemocnění, byli většinou dopraveni do Osvětimi. Z odhadovaného množství sedmi tisíc Romů, kteří přežívali na českém území, se konce druhé světové války dožila jen desetina (Acton, Gallant, Vondráček, 2000).

Po skončení II. světové války hledání práce a lepších životních podmínek donutilo k migraci do Čech a na Moravu mnoho Romů z odlehlých a zaostalých romských osad na východním Slovensku. Cílem cesty se v mnoha případech stávala vyprázdněná pohraniční místa po odsunutých Němcích. Mnozí z nich se posléze vraceli zpět na Slovensko (Acton, Gallant, Vondráček, 2000).

V padesátých letech byli Romové společností stále vnímáni jako problematická, nepřizpůsobivá a asociální vrstva obyvatel. Tehdejší vládnoucí politická garnitura považovala asimilaci za jediný účinný prostředek, který tuto neuspokojivou situaci vyřeší. Proto parlament schválil v říjnu roku 1958 Zákon č. 74 Sb. o trvalém usídlení kočujících osob. Představitelé komunistického režimu se pouze snažili o to, aby Romové

ztratili svoji originalitu, záměrně poničili jejich původní hodnoty a normy a nepokusili se je nahradit jinými.

„V případě skutečně kočovných Romů probíhalo usazení radikálními metodami. Policie uřezávala během nočních razíí maringotkám kola a odváděla, mnohdy i střílela koně. Mnozí Romové se rozhodli i nadále setrvat v maringotkách, jiní posléze podlehli soustavnému nátlaku a odstěhovali se do bytů, které jim stát poskytl. Z té doby pocházejí známé stížnosti na jejich „asociální chování“ – Romové prý odnášejí z bytů sporáky a vaří na nich venku před domy, přičemž v nich zatápějí vším, co lze z bytu odnést“ (Acton, Gallant, Vondráček, 2000, str. 38).

Romové byli stále vnímáni a bylo s nimi zacházeno jako se zaostalou skupinou obyvatelstva. *„Pokusy režimu začlenit je do většinové společnosti selhaly nebo byly degradovány na obyčejné plošné vyplácení finančních podpor. Tyto peníze Romy nemotivovaly k vlastní činnosti a začali se příliš spoléhat na státní dozor. Tato tendence je stále patrná i na konci devadesátých let“ (Acton, Gallant, Vondráček, 2000, str. 38).*

Těsně před politickými změnami na konci osmdesátých let byla romská populace rozprostřena po celém území České republiky, kde vytváří své vlastní čtvrtě nebo ulice (např. mostecké sídliště Chánov, Matiční ulice v Ústí nad Labem apod.)

Zlomovým rokem pro život romské komunity byl listopad 1989, kdy *„změny v právních a politických poměrech, ve společnosti i v ekonomice ukončily povinnou zaměstnanost, snížily poptávku po nekvalifikované manuální práci ve všech sektorech ekonomiky, zvýšily váhu individuální schopnosti kvalifikovanou práci si nalézt a udržet. Podstatná část romské populace se náhle ocitla mimo strukturální vývoj ekonomiky a svou výbavou a schopnostmi na změnu nestačila.*

Během transformace proto vypadla z ekonomiky do sociální sítě a po čase skončila na okraji či na dně české společnosti“ (Gabal, 2010, str. 11).

Snaha o vyřešení tíživé situace, spojené s privatizací bytového fondu, vyvolala po roce 1995 masivní stěhování nezaměstnaných Romů do strukturálně zaostalých severních regionů, na oddělená paneláková

sídliště nebo do oddělených městských částí a ulic, většinou na okraji aglomerací. V těchto typech vyloučených lokalitách žije dnes již asi polovina Romů v České republice (Gabal, 2010).

„Vyrůstá zde nová generace, která nezažila jiné prostředí, nezažila život v majoritě, život založený na práci a mzdě, ani práci uvnitř české ekonomiky a ve vyšších úrovních profesní struktury. Její vzdělanost ve srovnání s rodiči klesá. Podle Světové banky je téměř polovina dospělých obyvatel lokalit funkčně negramotná. Sociální podpora, až devadesátiprocentní nezaměstnanost, opora široké rodiny, průvodní mizérie včetně kriminality, lichvy, drog a dalších problémů jsou každodenní realitou uvnitř i na orbitu vyloučených enkláv“ (Gabal, 2010, str. 11).

3 Charakteristika školského zařízení – Základní škola a mateřská škola Brno, náměstí 28. října 22

Základní škola a mateřská škola Brno, náměstí 28. října 22 (dále jen škola) je příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je město Brno a to Městská část Brno – střed. Škola vznikla sloučením několika právních subjektů v roce 2004 (ne-romské Základní školy náměstí 28. října a romské školy v ulici Stará) a v současné době vykonává činnost mateřské školy, základní školy, školní družiny, školního klubu a školní jídelny.

První stupeň základní školy se nachází v budově na ulici Stará 13/15 a druhý stupeň sídlí v budově na náměstí 28. října 22.

Základní a mateřská škola je „spádovou“ školou v jedné ze sociálně vyloučených lokalit centra města Brna – Brno-střed. Školu navštěvují většinou děti z této lokality (90 – 100 % žáků), kde významnou část sociálně vyloučených osob tvoří Romové. Z tohoto důvodu se dá tato základní škola označit jako romská škola.

Škola se specializuje na práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – se sociálním znevýhodněním. Snaží se o efektivní výchovu a vzdělávání romských žáků prostřednictvím komplexního systému péče o tyto žáky v prostředí inkluzivní školy.

Jejím cílem je naplňovat představu o moderní škole:

- kde se dětem líbí a do které rády chodí,
- kde pracují vzdělaní a motivovaní pedagogičtí pracovníci, s jejichž prací jsou rodiče žáků spokojeni,
- která je v úzkém kontaktu se všemi, kteří mohou a chtějí pomoci zlepšení vzdělávání romských dětí.

Inkluzivní vzdělávání ve škole je zaměřeno tak, aby byly v hlavním vzdělávacím proudu vytvořeny veškeré podmínky pro vzdělávání všech dětí, tedy i dětí se zdravotním znevýhodněním nebo zdravotně postižených. Děti jsou zařazovány do běžných tříd, kde jsou jim vytvářeny podmínky pro optimální rozvoj vzdělávání, rozvíjení sociálních vztahů a rozvoj vlastní osobnosti.

Vzdělávání žáků probíhá podle školního vzdělávacího programu – OSMEC (odpovědnost, samostatnost, multikultura, elán, cílevědomost). Škole byla povolena kromě denní formy studia i forma dálkového studia pro Kurz získání základního vzdělání. V současné době ji realizuje již třetím rokem.

Škola má vypracovaný výchovně vzdělávací program, který zahrnuje celodenní vzdělávací a relaxační aktivity pro děti. Těžištěm celodenního programu školy je formální vzdělávání, tzv. vzdělávací aktivity v rámci učebního plánu, které jsou dané školním rozvrhem vyučovacích hodin. Do neformálního vzdělávání se dají zařadit vzdělávací aktivity vyrovnávající handicap sociálního znevýhodnění, které jsou provozovány v rámci školního klubu a školní družiny (cílené doučování žáků, příprava na přijímací zkoušky).

Nabídka aktivit se zaměřuje na děti všech věkových kategorií od dětí v mateřské škole až po nabídku devítiletého základního vzdělání. O děti se starají vedle odborně vzdělaných pedagogických pracovníků, také romští asistenti pedagogů a skupina nepedagogických pracovníků.

Odbornou pomoc při řešení výchovných, vzdělávacích či integračních problémů zajišťuje skupina odborných pracovníků školního poradenského pracoviště. Tým se skládá z výchovného poradce, školního psychologa, sociálního pedagoga, školního metodika prevence a asistenta školního poradenského pracoviště.

3.1 Charakteristika mimoškolního vzdělávání na Základní škole a mateřské škole Brno, náměstí 28. října 22

Mimoškolní vzdělávání je součástí neformálního vzdělávání a je realizováno formou celodenního programu, ve kterém se prolínají vzdělávací aktivity s aktivitami relaxačními. K tomuto účelu slouží využívání činnosti klubů a zájmových kroužků. Cílem neformálního vzdělávání žáků je rozvíjení jejich klíčových kompetencí. Jedná se o rozvíjení čtenářské

gramotnosti, informační a mediální gramotnosti, komunikativních schopností žáků apod.

3.1.2 Školní klub při Základní škole a mateřské škole Brno, náměstí 28. října 22

Školní klub je umístěn v budově prvního stupně Základní a mateřské školy Brno se sídlem v ulici Stará 13/15 a je součástí celodenního školního programu, kdy vzdělávací aktivity plynule přecházejí v činnosti volnočasové a relaxační. Disponuje samostatnou místností, která slouží také jako knihovna. Jeho prostory navštěvují zejména žáci druhého stupně, přístup je však umožněn i žákům prvního stupně. Je otevřen od konce dopolední výuky, zpravidla od 11,50 hodin a jeho činnost je ukončena v 16,00 hodin. Tvoří ho jedno oddělení s maximálním počtem dvaceti pěti žáků.

Školní klub nabízí žákům aktivity řízené i spontánní. Mezi řízené aktivity můžeme zařadit například výtvarné činnosti (kresba, malba, koláž, práce s papírem – stříhání, lepení), komunikační aktivity (rozhovory, diskuze, modelové situace na dané téma), práce s výpočetní technikou, knihovnou. Spontánní činnost žáků vychází z jejich individuálních potřeb a zálib (relaxační aktivity - četba časopisů a knih, deskové hry, poslech hudby, zábava prostřednictvím internetu a počítačových programů, stolní fotbal, filmová představení apod.).

Školní klub nabízí žákům pomoc při přípravě do výuky. Po domluvě s učiteli jsou žákům nabízeny různé formy doučování (individuální, skupinové), samostudium, pomoc při řešení domácích úloh nebo referátů s využitím knihovny, internetu a výukových programů.

Relaxační aktivity a pomoc při přípravě do vyučování probíhají každý den, dle potřeb jednotlivých žáků.

Školní klub vytváří podmínky pro zájmové vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a i dětí mimořádně nadané. Jedná se

o individuální přístup k těmto žákům při výběru vhodných aktivit. Navazuje na vzdělávací cíle formulované ve školním vzdělávacím programu, na rozvoj klíčových kompetencí. Obecným cílem je aktivní využívání volného času k všestrannému rozvoji osobnosti žáka.

Všechny volnočasové aktivity školního klubu plní funkci nespecifické primární prevence. Jsou realizovány s cílem předcházet problémům a následkům sociálně patologických jevů, případně minimalizovat jejich negativní dopady a bránit jejich dalšímu šíření.

Účast v klubu je pro žáky dobrovolná a bezplatná. Výchova a výuka v klubu je řízena vychovatelkou školního klubu, která koordinuje činnost celodenního programu a vede přesnou evidenci žáků, včetně doby příchodu a odchodu.

Součástí nabídky školního klubu je počítačový klub, který slouží jak k relaxačním činnostem /hraní internetových her/, tak i k přípravě do vyučování. Jeho služeb mohou žáci využívat buď o přestávce mezi dopoledním a odpoledním vyučováním nebo v době po skončení výuky.

Další nabídku školního klubu rozšiřuje sportovní klub. Zde mají žáci k dispozici posilovnu, tělocvičnu a venkovní hřiště. Sportovní klub nabízí možnost provozovat různé sporty, velmi oblíbený je florbal, fotbal, stolní tenis a košíková.

Nabídku doplňuje hudební klub. Místnost hudebního klubu je vybavena hudebními nástroji (klávesy, kytary, bicí) a zvukovou aparaturou. Zde mohou žáci rozvíjet svou muzikálnost a připravovat hudební vystoupení v různých žánrech.

3.1.3 Zájmové kroužky na Základní škole a mateřské škole Brno, náměstí 28. října 22

Zájmové kroužky, které organizuje a jejich činnost řídí základní škola, jsou určeny především pro žáky prvního stupně, po dohodě mohou

kroužky navštěvovat i žáci druhého stupně. V jejich náplni převažují aktivity vzdělávací, které směřují k podpoře a pomoci žákům do vyučování:

- Čtení s radostí.
- Dyslektický kroužek.
- Doplnuji si angličtinu.
- Nadaní žáci.
- Počítač a já.
- Hry s písmeny.

Další typy zájmových kroužků pomáhají rozvíjet přirozené nadání dětí jak v oblasti hudební, taneční, pracovní, komunikativní a nebo mají relaxační charakter:

- Amaro Jilo - školní časopis.
- Mediální kroužek – školní televizní a rozhlasové vysílání.
- Hudební kroužek.
- Hudebně dramatický kroužek.
- Taneční Jagori.
- Pohybové aktivity.
- Sluník – kroužek motorických dovedností.
- Keramický a rukodělný kroužek.
- Deskové hry.

Tyto kroužky mohou žáci navštěvovat o přestávce mezi dopoledním a odpoledním vyučováním nebo po vyučování v budově na náměstí 28. října a v budově Stará. Vedoucí kroužku musí mít písemný souhlas rodičů k návštěvě jejich dětí v zájmových kroužcích a vedou přesnou evidenci o přítomnosti či nepřítomnosti dětí.

3.1.4 Školní družina při Základní a mateřské škole Brno, náměstí 28. října 22

Celodenní program školy doplňuje provoz školní družiny, kde v odpoledních hodinách připravují pro děti program vychovatelky a romské asistentky. Školní družinu navštěvují pouze děti prvního stupně. Program je připravován a děti tráví svůj čas v místnosti – herně, která je rozdělena na několik částí:

- hrací s kobercem,
- pokojíček s kuchyňkou,
- televizní a odpočinková část.

Souběžně mohou děti trávit svůj mimoškolní čas v keramickém, tanečním a počítačovém kroužku. K dispozici je také možnost využití tělocvičny pro sportovní aktivity, v případě hezkého počasí se aktivity přesunují na školní dvůr nebo se vyráží na procházky do blízkého parku.

Vychovatelé vedou přesnou evidenci žáků ve školní družině, a po domluvě s rodiči a třídním učitelem pomáhají žákům v přípravě do vyučování.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Předvýzkum

4.1 Cíl výzkumné sondy

Cílem mé výzkumné sondy má být zjištění, zda nabídku volnočasových aktivit využívají více žáci prvního stupně nebo žáci druhého stupně základní školy, které kroužky si z široké nabídky vybírají nejčastěji a zda navštěvují ještě kroužky i v jiných organizacích.

K tomuto zjištění jsem si záměrně vybral Základní školu a mateřskou školu Brno-střed, kterou navštěvují pouze děti ze sociálně vyloučené lokality.

Jelikož cílem výzkumné sondy je zjištění zájmu o volnočasové aktivity dětí ze základní školy, nebudu v této škole posuzovat zájem dětí z mateřské školy.

Když jsem vkročil do školy, dosud jsem v romské škole nebyl, velmi mě překvapila výzdoba chodeb a samotných tříd. Prostory působily vzdušně, výtvarné práce žáků byly vesele barevné, snad i barevnější než u dětí běžných škol.

4.1.2 Použitá metodika

Pro získání informací o dané problematice jsem použil dotazníkovou metodu (viz příloha č.1). Získávání dat touto metodou se mi jeví jako nejméně technicky náročné pro vyplňování i následné zpracování. Celý dotazník se skládá z osmi otázek, z nichž bylo sedm uzavřených /nutnost vybírat jednu nebo více odpovědí z daných možností, které se nejvíce blíží názoru dítěte/ a jedna otázka byla otevřená, kde se žáci měli možnost vyjádřit dle své vlastní vůle. Aby byla zajištěna co největší objektivita a žáci mohli odpovídat pravdivě, bylo vyplňování anonymní. Při

tvorbě dotazníku jsem dbal hlavně na to, aby otázky byly pro děti srozumitelné a jednoznačné.

4.1.3 Charakteristika prostředí

Pro distribuci a následné vyplnění dotazníku v jednotlivých třídách jsem požádal o pomoc třídní učitele obou stupňů základní školy. Sám jsem byl u rozdávání a vyplňování dotazníků přítomen ve třídě III. A. Třídou navštěvují pouze romské děti, které pochází ze sociálně znevýhodněného prostředí. Rodiče jsou v evidenci pracovních úřadů jako nezaměstnaní, pobírají různé sociální dávky, některé matky jsou na mateřské nebo rodičovské dovolené a mnohdy je někdo z rodiny ve výkonu trestu.

Po rozdání dotazníků si žáci jednotlivé otázky nejdříve přečetli sami, potom se dotazovali na to, čemu neporozuměli. Některé otázky nemohli ani přečíst a některé výrazy jim nebyly zcela jasné:

- obtížná slova – zakroužkuj, navštěvuješ, nenavštěvuji, jedenkrát, sportovní
- nepochopená slova – pohlaví, křížkem „X“, v jiné organizaci, výpočetní technika
- zájmový kroužek zaměňovali s organizací – Drom, IQ Roma servis apod.

V této chvíli byl ve třídě zmatek, žáci se navzájem překřikovali, učitele neposlouchali a možná ani nevnímali. Po uklidnění žáků musel učitel všechny otázky opět přečíst a pro lepší pochopení uváděl příklady možného správného vyplnění. Přesto někteří žáci otázky zcela nepochopili a dotazník vyplnili nesprávně. Překvapilo mě, že se žáci ptali na naprosto běžná slova, která mnohdy špatně přečetli a která jim nedávala smysl. Také jim dělalo problém se orientovat v textu – v řádku, sloupečku, vpravo, vlevo, pod, nad, apod.

4.1.4 Zpracování údajů

Veškeré data, která byla získána z dotazníků byla zpracována do tabulek četností v tabulkovém procesoru Excel. Všechny výsledné údaje byly zaokrouhleny na jedno desetinné místo tak, aby bylo dosaženo co největší přehlednosti. Tato zaokrouhlení mohou v některých případech vyvolat dojem určité nepřesnosti okolo celkového součtu sta procent. Tato nepřesnost ale nemá pro potřeby zpracování výsledků této sondy podstatný význam.

4.1.5 Přehled počtů respondentů

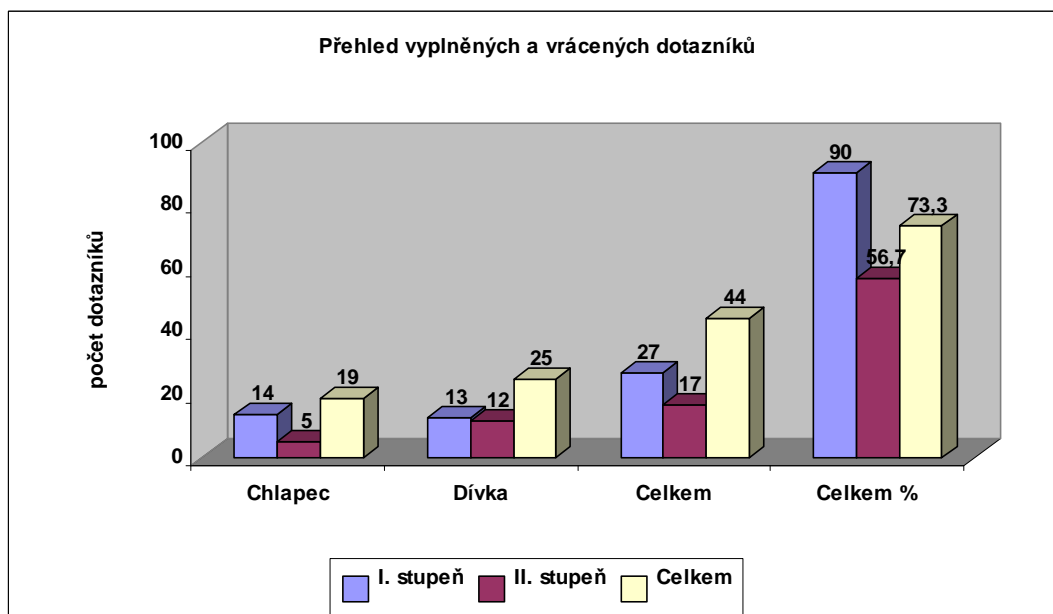
Pomocí třídních učitelů bylo rozdáno celkem 60 kusů dotazníků a to polovina na prvním a druhá polovina na druhém stupni. Z prvního stupně jsem si vybral k rozdáni dotazníků třetí a čtvrté třídy, na druhém stupni byly dotazníky rozdány do třídy sedmé a osmé.

Vyplněných dotazníků se vrátilo - viz tabulka č. 1:

Tabulka č. 1

Přehled vyplněných a vrácených dotazníků

	Chlapec	Dívka	Celkem	Celkem %
I. stupeň	14	13	27	90
II. stupeň	5	12	17	56,7
Celkem	19	25	44	73,3

Z prvního stupně se vrátilo 14 kusů dotazníků od chlapců a 13 kusů dotazníků od děvčat, dohromady 27 kusů dotazníků, což činí 90 % z rozdaných dotazníků.

Z druhého stupně se vrátilo 5 kusů dotazníků od chlapců a 12 kusů dotazníků od děvčat, dohromady 17 kusů dotazníků, což činí 56,7 % z rozdaných dotazníků.

Dotazníkového šetření se účastnilo na obou stupních celkem 19 chlapců a 25 děvčat, tedy dohromady 44 žáků. Z celkového počtu vydaných dotazníků se vrátilo 73,3 % vyplněných dotazníků.

5 Výsledky výzkumné sondy

V úvodu dotazníku žáci vyplňovali i identifikační údaje (věk žáka, třída), které nebyly zásadní pro vyhodnocení dotazníku. Měly jen informativní charakter a ve vyhodnocení se s nimi nebudu zabírat.

5.1 Vyhodnocení jednotlivých šetření

5.1.1 Otázka: „Kde zájmový kroužek navštěvuješ?“

Odpovědi dětí na otázku zda „navštěvují zájmový kroužek ve škole, v jiné organizaci nebo zájmový kroužek nenavštěvují“ měly zjistit, v jakém počtu žáci navštěvují či nenavštěvují organizované volnočasové aktivity.

Tabulka č. 2

Počet žáků I. stupně navštěvující zájmový kroužek

	Počet žáků	Navštěvuje kroužek ve škole	Navštěvuje kroužek mimo školu	Nenavštěvuje kroužek	Celkem navštěvuje kroužek
Chlapec	14	7	3	4	10
Dívka	13	8	2	3	10
Celkem chlapců a dívek	27	15	5	7	20

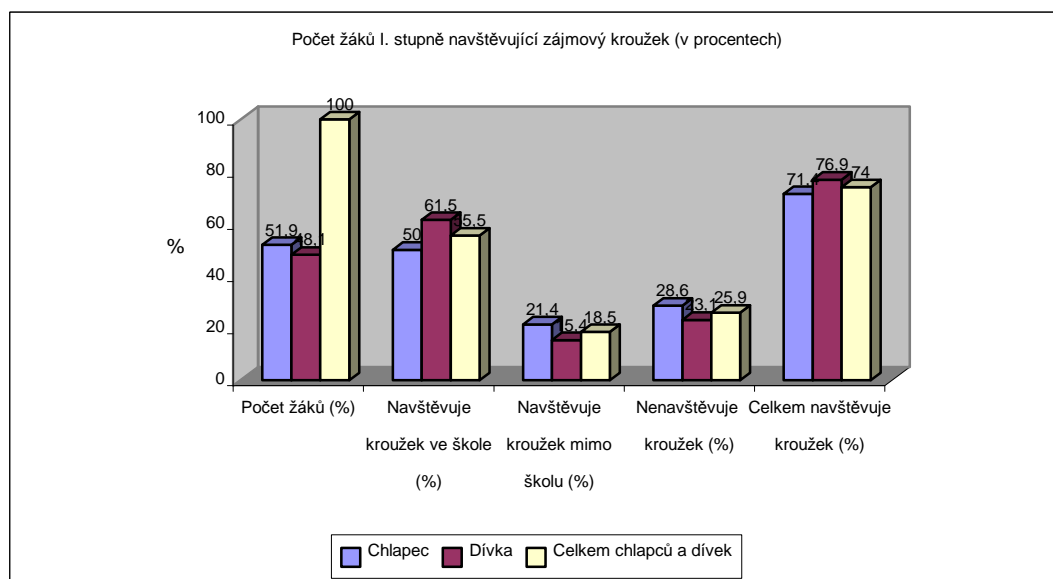
Na prvním stupni navštěvuje zájmový kroužek ve škole 7 chlapců a 8 dívek, dohromady 15 žáků, kroužek v jiné organizaci navštěvují 3 chlapci a 2 děvčata, dohromady 5 žáků. Celkem zájmový kroužek ve škole a mimo

školu navštěvuje 20 žáků. Zájmový kroužek ve škole nebo v jiné organizaci nenavštěvují 4 chlapci a 3 děvčata, dohromady 7 žáků.

Tabulka č. 3

Počet žáků I. stupně navštěvující zájmový kroužek (v procentech)

	Počet žáků (%)	Navštěvuje kroužek ve škole (%)	Navštěvuje kroužek mimo školu (%)	Nenavštěvuje kroužek (%)	Celkem navštěvuje kroužek (%)
Chlapec	51,9	50	21,4	28,6	71,4
Dívka	48,1	61,5	15,4	23,1	76,9
Celkem chlapců a dívek	100	55,5	18,5	25,9	74

Při procentuálním vyjádření navštěvuje na prvním stupni zájmový kroužek ve škole 50 % chlapců a 61,5 % dívek. Kroužky v jiné organizaci navštěvuje 21,4 % chlapců a 15,4 % dívek. Kroužek nenavštěvuje ve škole ani mimo školu 28,6 % chlapců a 23,1 % dívek.

Na základě údajů uvedených v tabulce č. 3 docházíme ke zjištění, že celkově navštěvuje na prvním stupni zájmový kroužek ve škole 55,5 % žáků a v jiné organizaci 18,5 % žáků. Kroužek ve škole i mimo školu nenavštěvuje 25,9 % žáků. Tedy celkem navštěvuje zájmový kroužek ve škole i mimo školu 74 % žáků z prvního stupně.

Tabulka č. 4

Počet žáků II. stupně navštěvující zájmový kroužek

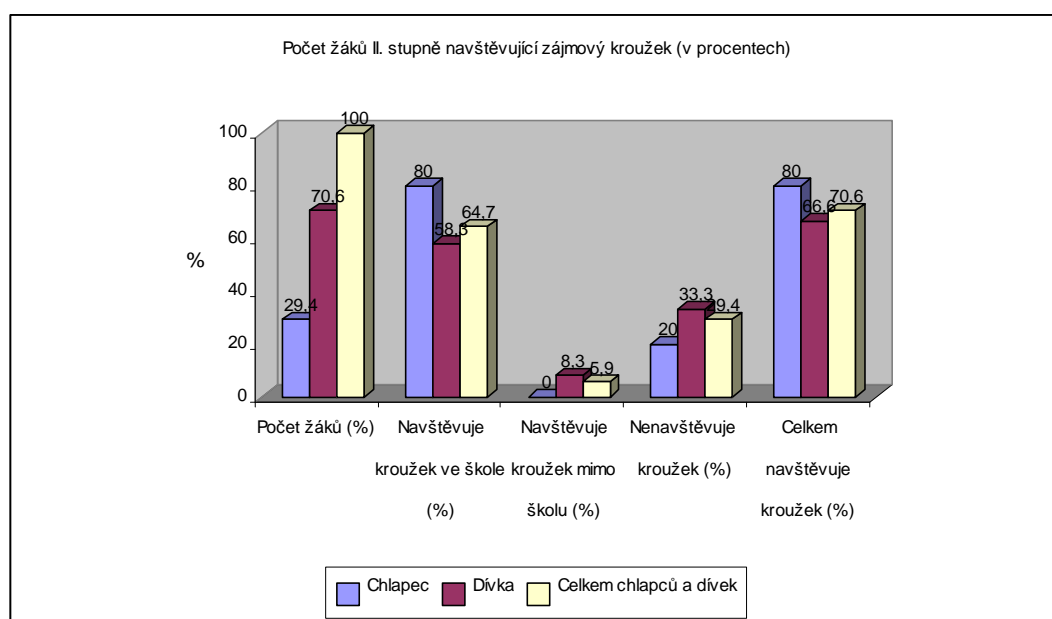
	Počet žáků	Navštěvuje kroužek ve škole	Navštěvuje kroužek mimo školu	Nenavštěvuje kroužek	Celkem navštěvuje kroužek
Chlapec	5	4	0	1	4
Dívka	12	7	1	4	8
Celkem chlapců a dívek	17	11	1	5	12

Na druhém stupni bylo zjištěno, že zájmový kroužek navštěvují ve škole 4 chlapci a 7 dívek, dohromady 11 žáků, kroužek v jiné organizaci chlapci nenavštěvují, návštěvu uvedla pouze 1 dívka, dohromady 1 žák. Celkem zájmový kroužek ve škole a mimo školu navštěvuje 12 žáků. Zájmový kroužek ve škole nebo v jiné organizaci nenavštěvuje 1 chlapec a 4 dívky, dohromady 5 žáků.

Tabulka č. 5

Počet žáků II. stupně navštěvující zájmový kroužek (v procentech)

	Počet žáků (%)	Navštěvuje kroužek ve škole (%)	Navštěvuje kroužek mimo školu (%)	Nenavštěvuje kroužek (%)	Celkem navštěvuje kroužek (%)
Chlapec	29,4	80	0	20	80
Dívka	70,6	58,3	8,3	33,3	66,6
Celkem chlapců a dívek	100	64,7	5,9	29,4	70,6

Vyjádřeno v procentech navštěvuje na druhém stupni zájmový kroužek ve škole 80 % chlapců a 58,3 % dívek. Kroužky v jiné organizaci navštěvuje 0 % chlapců a 8,3 % dívek. Kroužek nenavštěvuje ve škole ani mimo školu 20 % chlapců a 33,3 % dívek.

Na druhém stupni (viz. tabulka č. 5) celkově navštěvuje zájmový kroužek ve škole 64,7 % žáků, mimo školu 5,9 % žáků, Kroužek ve škole nebo v jiné

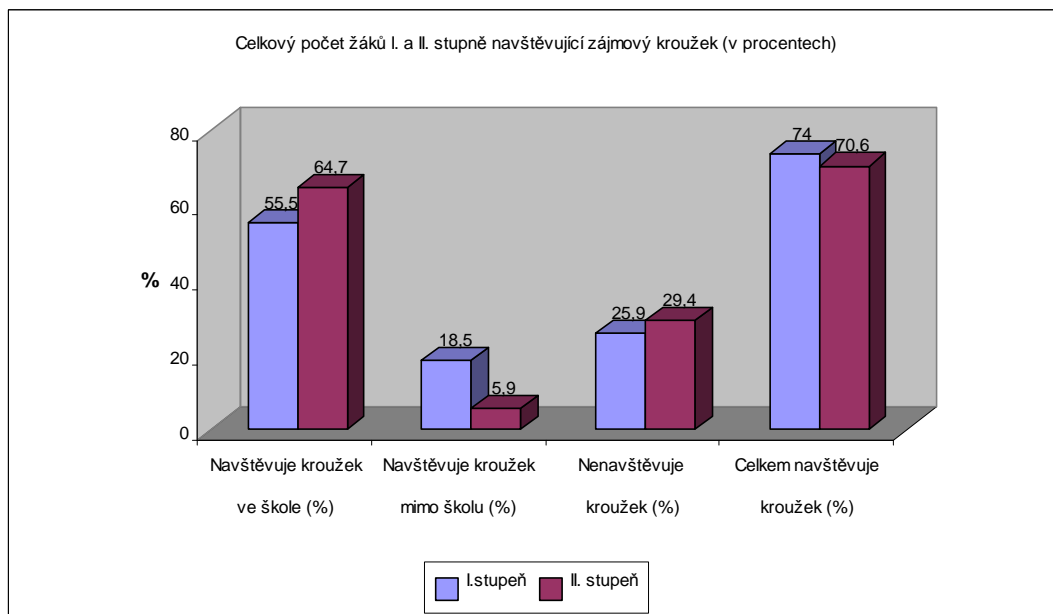
organizaci nenavštěvuje 29,4 % žáků. Dohromady tedy navštěvuje kroužek ve škole i mimo školu 70,6 % žáků druhého stupně základní školy.

Celkový přehled počtu žáků prvního a druhého stupně, kteří navštěvují zájmový kroužek nám udává tabulka č. 6.

Tabulka č.6

Celkový počet žáků I. a II. stupně navštěvující zájmový kroužek (v procentech)

	Navštěvuje kroužek ve škole (%)	Navštěvuje kroužek mimo školu (%)	Nenavštěvuje kroužek (%)	Celkem navštěvuje kroužek (%)
I.stupeň	55,5	18,5	25,9	74
II. stupeň	64,7	5,9	29,4	70,6

Data uvedená v tabulce č. 6 hovoří o tom, že zájmový kroužek ve škole i mimo školu navštěvuje o 3,4 % více žáků z prvního stupně než jejich starších kolegů ze stupně druhého.

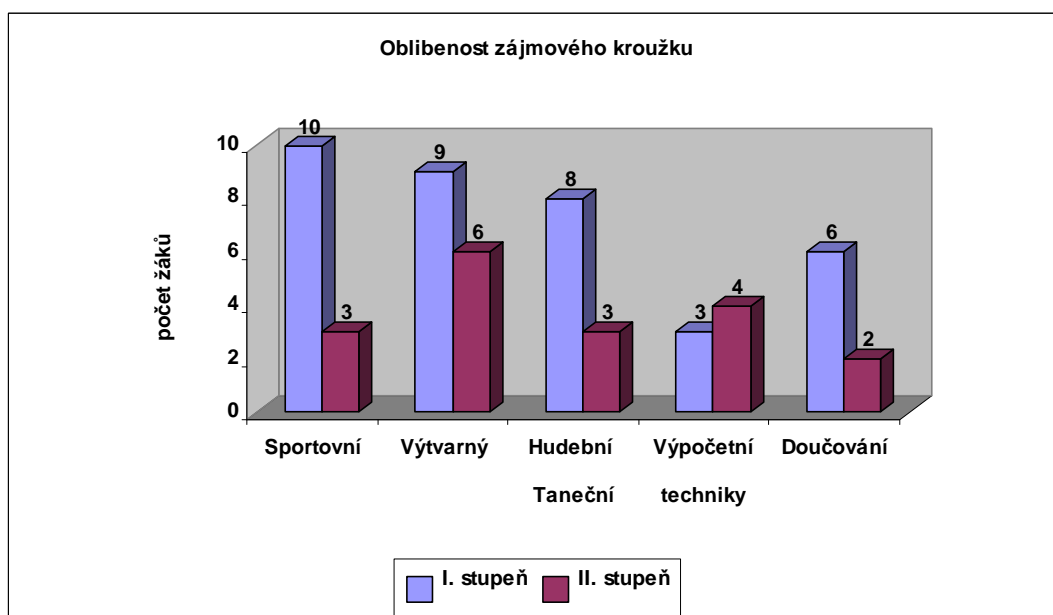
5.1.2 Otázka: „Který zájmový kroužek navštěvuješ?“

Účelem otázky, „jaké zájmové kroužky navštěvuješ“, bylo zjištění, jaký druh zájmového kroužku děti preferují.

Tabulka č.7

Oblíbenost zájmového kroužku, který žáci navštěvují

	Sportovní	Výtvarný	Hudební Taneční	Výpočetní techniky	Doučování
I. stupeň	10	9	8	3	6
II. stupeň	3	6	3	4	2

Z žáků I. stupně, kteří uvedli, že navštěvují zájmové kroužky, nejvíce žáků (deset žáků) udalo, že u nich největší oblibě se těší sportovní typ zájmového kroužku. Naopak nejmenší zájem byl o kroužek výpočetní techniky (tři žáci). Naopak u žáků z II. stupně dostupné údaje ukazují, že nejoblíbenějším zájmovým kroužkem je kroužek výtvarný (šest žáků) a nejméně oblíbeným je kroužek doučování (dva žáci).

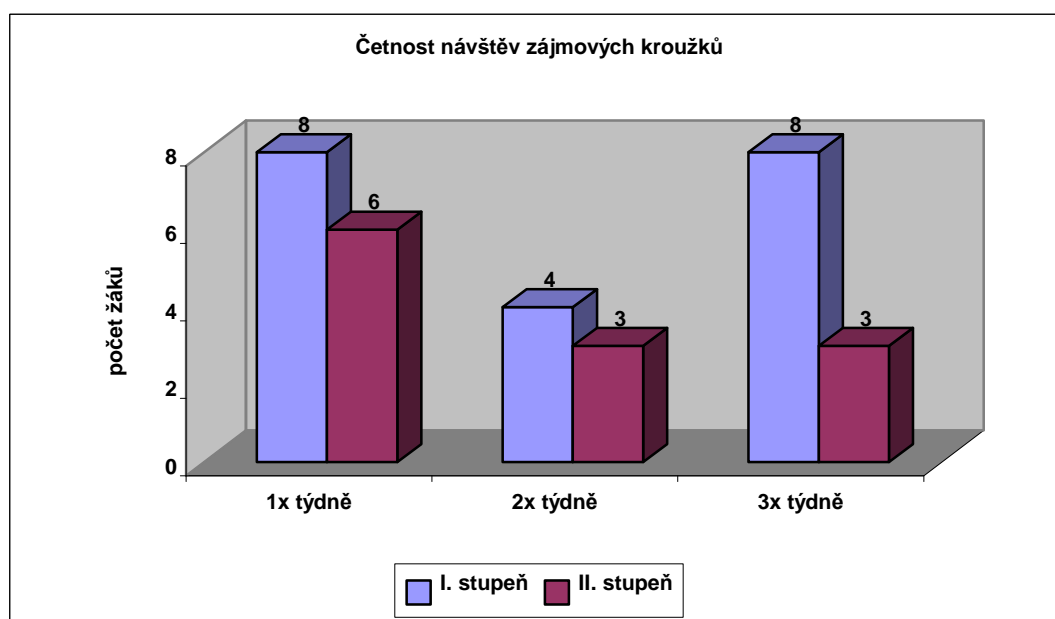
5.1.3 Otázka: „Jak často zájmový kroužek navštěvuješ?“

Otázka, „jak často zájmový kroužek navštěvuješ“, měla zjistit s jakou týdenní frekvencí žáci tyto kroužky navštěvují.

Tabulka č. 8

Četnost návštěv zájmových kroužků

	1x týdně	2x týdně	3x týdně
I. stupeň	8	4	8
II. stupeň	6	3	3

Z žáků I. stupně shodně osm žáků uvedlo, že navštěvuje zájmový kroužek jednou nebo třikrát týdně. Dvakrát týdně navštěvují kroužek čtyři žáci. Žáci II. stupně udávají v šesti případech návštěvu kroužku jedenkrát týdně a shodně tři žáci uvedli, že navštěvují kroužek dvakrát nebo třikrát týdně.

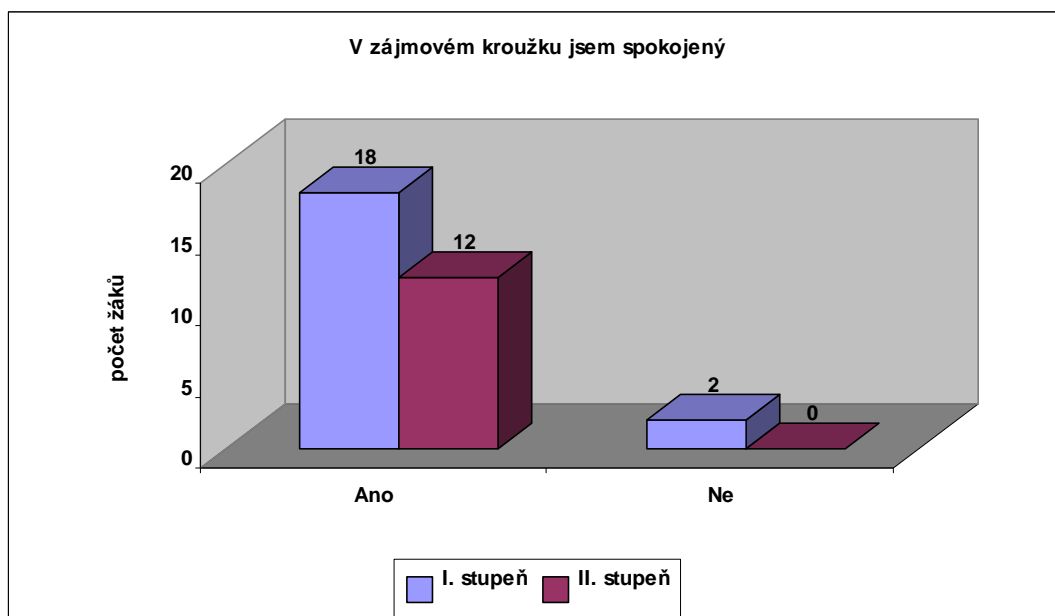
5.1.4. Otázka: „Líbí se ti v kroužku?“

Úkolem otázky, „jestli se dětem v kroužku líbí“, bylo získat informaci o tom, jak je dítě v kroužku spokojené.

Tabulka č. 8

V zájmovém kroužku jsem spokojený.

	Ano	Ne
I. stupeň	18	2
II. stupeň	12	0

Žáci I. stupně vyjádřili kladné stanovisko v osmnácti případech se spokojeností v zájmovém kroužku, ve dvou případech uvedli, že se jim v zájmových kroužcích, které navštěvují, nelíbí. Žáci druhého stupně udali stoprocentní spokojenost v zájmových kroužcích (dvanáct žáků).

5.1.5 Otázka: „Který další kroužek bys chtěl(a) navštěvovat?“

Odovědi na otázku, „který další kroužek bys chtěl(a) navštěvovat“, nám měly naznačit, které volnočasové aktivity v nabídce dětem chybí.

V odpovědích na tuto otázku, žáci prvního i druhého stupně uváděli zájmové aktivity, které se již objevily v nabídce dotazníku. Popisovali, že by chtěli například navštěvovat zájmový kroužek taneční (5 žáků), výtvarný (4 žáci), hudební (5 žáků), sportovní (2 žáci) a výpočetní techniky (3 žáci). Někteří (2 žáci) si pletli návštěvu zájmových kroužků s docházkou do institucí, které se jistě také zabývají nabídkou volnočasových aktivit (Muzeum romské kultury, IQ Roma servis). Jeden žák by chtěl navštěvovat ZOO a druhý by chtěl být přítomen při návštěvě štěňat.

5.2 Závěrečné vyhodnocení šetření

Dotazníkové šetření bylo založeno na dobrovolnosti a anonymitě vyplňování dotazníků. Ze šedesáti rozdaných dotazníků se ke zpracování vrátilo 44 kusů vyplněných, což činilo 73,3 % z celkového počtu vydaných dotazníků. U žáků prvního stupně činila návratnost dotazníků celých 90 %, ale u žáků druhého stupně se vyplněné dotazníky vrátily jen z 56,7 %. Jediným možným vysvětlením menší návratnosti dotazníků u žáků druhého stupně byla nejspíše neochota dělat něco, co je dobrovolné, co je nepovinné nebo co se nemusí. Větší zájem o spolupráci a kladnější přístup k vyplňování projevily dívky (25) než chlapci (19), jejichž postoj byl velice laxní.

Při porovnávání zájmu o volnočasové aktivity ve škole nebo v jiné organizaci šetření ukázalo, že děti prvního stupně více využívají nabídky volnočasových aktivit (74,1 %). Práce v kroužcích jim přináší radost, uvolnění, nové poznatky a zkušenosti. U žáků druhého stupně činil zájem o využívání organizovaných volnočasových aktivit jen 70,6 %, což je o 3,4 % méně než u žáků prvního stupně. Jejich zájmy se rychle mění,

dříve dospívají, jsou netrpěliví, nedostatečně se soustředí a dlouho nevydrží u jedné činnosti, přestávají mít zájem o organizované aktivity, snaží se osamostatnit a vyráží hledat dobrodružství do ulic.

O zájmové útvary organizované školou byl u dětí největší zájem a měly velice dobrý ohlas. Myslím si, že je to dáno tím, že tyto kroužky vedou učitelé, které děti učí, znají jejich potřeby a mohou jim poradit s výběrem vhodného kroužku. Tyto kroužky navštěvovalo 55,6 % žáků prvního stupně a 64,7 % žáků druhého stupně. V jiné organizaci navštěvovalo kroužek 18,5 % dětí prvního stupně a 5,9 % žáků druhého stupně.

Nejvíce oblíbeným kroužkem je výtvarný kroužek, který označilo 15 žáků, nejmenší zájem je o kroužek výpočetní techniky (7 žáků). Domnívám se, že u této otázky žáci nedostatečně pochopili pojem výpočetní technika a nespojili si ho s prací na počítačích. Druhým nejméně oblíbeným kroužkem je uváděn kroužek doučování (8 žáků).

Nejčastěji udávali žáci návštěvu zájmového kroužku v intervalu jedenkrát týdně - 14 žáků, 11 žáků udalo návštěvu zájmového kroužku třikrát týdně a 7 žáků navštěvovalo kroužek dvakrát týdně.

V zájmových kroužcích, které jsou dobrovolné a žáci si je vybírají z nabídky sami, se líbí většině žáků (30 žáků), pouze 2 žáci nejsou s kroužkem spokojeni.

6 Závěr

Svoji bakalářskou práci jsem zaměřil na porovnání zájmu o volnočasové aktivity mladších a starších dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Cílem bylo zjistit, kdy žáci začínají ztrácet zájem o práci v organizovaných zájmových útvarech a zda nabídka volnočasových aktivit na škole je pro žáky dostačující, pestrá, atraktivní a dostupná všem.

Ze šetření vyplývá, že rozdíl o 3,4 % mezi využíváním kroužků dětmi prvního a druhého stupně není zase až tak velký. Menší zájem o volnočasové aktivity dětí starších (druhý stupeň základní školy) vyplývá z jejich přirozeného vývoje, kdy v době dospívání je o tyto volnočasové aktivity, kroužky a vůbec o akce pořádané školou menší zájem.

Důležité je, že i pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí jsou pedagogové ochotni ve svém volném čase připravit takové aktivity, které je nadchnou, potěší a nasměrují. Zjištěné údaje se dají považovat pouze za orientační, protože byl osloven jen malý počet respondentů.

Je nutné dětem nabídnout cestu, která by jim ukázala, že existují aktivity, které život naplňují, ze kterých se mohou radovat nebo které mohou ovlivnit další směr jejich vývoje, což různorodost kroužků na této škole plně splňuje.

Tato práce pro mě byla přínosem v tom, že jsem se dosud nesešel s tolika dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí a měl jsem možnost, aspoň na chvíli, nahlédnout do jejich života, seznámit se s jejich problémy, starostmi, tužbami. Poznal jsem, že tyto děti potřebují mnohem víc kvalitních volnočasových aktivit, než děti vyrůstající v běžném prostředí, potřebují sílu, jistotu, aby odolaly silnému vlivu ulice, která jim přináší mnohá úskalí v podobě působení negativních sociálně patologických jevů.

Příloha č. 1

Dotazník pro žáky prvního a druhého stupně Základní školy a mateřské školy Brno, náměstí 28. října 22

DOTAZNÍK

1. Zakroužkuj své pohlaví: chlapec   dívka

2. Napiš číslicí kolik je ti let: .....

3. Do které třídy chodíš: .....

4. Křížkem „X“ označ, kde zájmový kroužek navštěvuješ:
  - a) ve škole   .....
  - b) v jiné organizaci   .....
  - c) nenavštěvuji zájmový kroužek   .....

5. Křížkem „X“ označ, který zájmový kroužek navštěvuješ:
  - a) sportovní   .....
  - b) výtvarný   .....
  - c) hudební, taneční   .....
  - d) výpočetní techniky   .....

e) doučování .....

f) jiný (napíš) .....

6. Křížkem „X“ označ, jak často zájmový kroužek navštěvuješ:

a) jedenkrát týdně .....

b) dvakrát týdně .....

c) třikrát týdně .....

7. Křížkem „X“ označ, jestli se ti v kroužku líbí:

a) ano .....

b) ne .....

8. Napiš, který další kroužek bys chtěl(a) navštěvovat:

.....

Příloha č.2

Ukázka vyplněného dotazníku žáka prvního stupně Základní školy a mateřské školy Brno, náměstí 28. října 22

DOTAZNÍK

1. Zakroužkuj své pohlaví: chlapec   dívka
2. Napiš číslici kolik je ti let: ..... 7 .....
3. Do které třídy chodíš: ..... 1. ....
4. Křížkem „X“ označ, kde zájmový kroužek navštěvuješ:
  - a) ve škole
  - b) v jiné organizaci   .....
  - c) nenavštěvuji zájmový kroužek   .....
5. Křížkem „X“ označ, který zájmový kroužek navštěvuješ:
  - a) sportovní   .....
  - b) výtvarný
  - c) hudební, taneční   .....
  - d) výpočetní techniky   .....
  - e) doučování   .....
  - f) jiný (napiš)   .....
6. Křížkem „X“ označ, jak často zájmový kroužek navštěvuješ:
  - a) jedenkrát týdně   .....
  - b) dvakrát týdně
  - c) třikrát týdně   .....
7. Křížkem „X“ označ, jestli se ti v kroužku líbí:
  - a) ano
  - b) ne   .....
8. Napiš, který další kroužek bys chtěl(a) navštěvovat:
..... M. kroužek .....
..... M. kroužek .....

Příloha č.3

Ukázka vyplněného dotazníku žáka druhého stupně Základní školy a mateřské školy Brno, náměstí 28. října 22

DOTAZNÍK

1. Zakroužkuj své pohlaví: chlapec ..... dívka
2. Napiš číslicí kolik je ti let: 14
3. Do které třídy chodíš: ..... 8. A
4. Křížkem „ X “ označ, kde zájmový kroužek navštěvuješ:
  - a) ve škole .....
  - b) v jiné organizaci .....
  - c) nenavštěvuji zájmový kroužek X...
5. Křížkem „ X “ označ, který zájmový kroužek navštěvuješ:
  - a) sportovní .....
  - b) výtvarný .....
  - c) hudební, taneční .....
  - d) výpočetní techniky .....
  - e) doučování .....
  - f) jiný (napiš) .....
6. Křížkem „ X “ označ, jak často zájmový kroužek navštěvuješ:
  - a) jedenkrát týdně .....
  - b) dvakrát týdně .....
  - c) třikrát týdně .....
7. Křížkem „ X “ označ, jestli se ti v kroužku líbí:
  - a) ano .....
  - b) ne .....
8. Napiš, který další kroužek bys chtěl(a) navštěvovat:
..... Hudební .....

Použitá literatura

ACTON, Thomas; GALLANT, David; VONDRÁČEK, Pavel. *Ohrožené kultury Romové*. České vydání první. Praha : Svojtka & Co, 2000. 48 s. ISBN 80-7237-249-1.

BALVÍN, Jaroslav, et al. *Romové a alternativní pedagogika*. Ústí nad Labem : Hnutí R, 2000. 200 s. ISBN 80-902461-7-6.

BALVÍN, Jaroslav, et al. *Romové a jejich učitelé*. Praha : Hnutí R, 1999. 144 s. ISBN 80-902461-1-7.

ČÍHALOVÁ, Eva; MAYER, Ivo. *Jak rozvíjet komunikaci a spolupráci : Zkušenosti z praxe na 1. stupni ZŠ*. vydání první. Praha : Vydala Agentura STROM-Jana Hrubá, 1999. 55 s. ISBN 80-86106-06-3.

DAVIDOVÁ, Eva. *Romano drom Cesty Romů 1945-1990*. vydání 1. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1995. 244 s. ISBN 80-7067-533-8.

GABAL, Ivan. Varování ze Slovenska. *MF DNES*. 3.9. 2010, XXI/205, s. 11. Dostupný také z WWW: <iDNES.cz>. ISSN 12101168.

GRECMANOVÁ, Helena. *Klima školy*. vydání první. Olomouc : Nakladatelství Hanex v Olomouci, 2008. 209 s. ISBN 978-80-7409-010-3.

GRECMANOVÁ, Helena, et al. *Obecná pedagogika II.* vydání druhé, dotisk. Olomouc : Nakladatelství Hanex, 2003. In: *Instituce pro volnočasové aktivity*, s. 192. ISBN 80-85783-24-X.

HOLOUŠOVÁ, Drahomíra, et al. *Diplomové a závěrečné práce*. dotisk 2. vydání. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 117 s. ISBN 80-244-1237-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. vydání druhé. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 199 s. ISBN 80-244-1367-1.

MAZAL, Ferdinand. *Hry a hraní pohledem ŠVP*. 1. vyd. Olomouc : Nakladatelství Hanex, 2007. 394 s. ISBN 978-80-85783-77-3.

MŠMT, *Volný čas a prevence dětí a mládeže*. 1. vyd. Praha: Čihák, 2002. 48 s.

MUSILOVÁ, Marcela . *Případová studie jako součást pedagogické praxe*. 2. upravené vydání. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 42 s. ISBN 80-244-0749-3.

NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. dotisk 4. doplněného vydání. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 1999. 129 s. ISBN 80-7067-952-2.

PLOCEK, Jiří. *Hudba středovýchodní Evropy*. 304. publikace. Praha : Torst, 2003. 125 s. ISBN 80-7215-203-3.

SMÉKAL, Vladimír, et al. *Podpora optimálního rozvoje osobnosti dětí z prostředí minorit : Sociální, pedagogické a psychologické aspekty utváření osobnosti romských dětí a dětí z prostředí jiných minorit*. Vydání první. Brno : Vydalo Barrister & Principal-studio, s.r.o., 2003. 194 s. ISBN 80-85947-82-X.

SOULIS, George.C. *Romové v Byzanci*. Praha : Indologický ústav FF UK Praha v rámci grantu 89/97, 1998. Cikáni v Byzantské říši a na Balkáně v pozdním středověku, s. 59.

SPOUSTA, Vladimír, et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase : Úvod do studia pedagogiky volného času*. vydání první. Brno : Masarykova universita, 1997. 182 s. ISBN 80-210-1007-X.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana, et al. *Menšiny a migranti v České republice : My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Vyd.1. Praha : Portál, s.r.o., 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.

ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů*. druhé, rozšířené vydání. Praha : Vydala Grada Publishing, spol.s r.o., 2001. 92 s. ISBN 80-247-0277-0.

Internetové zdroje

Inkluze.cz [online]. 2010 [cit. 2011-06-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.inkluzecz.cz/>>.

Národní institut dětí a mládeže [online]. 1999 [cit. 2011-06-05]. Integrace, inkluze - přehledně. Dostupné z WWW: <<http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/inkluzedeti-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami/realizace/integrace-inkluzeprehledne>>.

Městská část Brno-střed [online]. 2009 [cit. 2011-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.stred.brno.cz/>>.

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy [online]. 2.září 2008 [cit. 2011-04-15]. Zákon č. 561/2004 Úplné znění školského zákona. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>>.

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy [online]. 17.února 2005 [cit. 2011-04-14]. Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-73-2005-sb-1>>.

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy [online]. 2006 [cit. 2011-06-01]. Národní akční plán inkluzivního vzdělávání. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/narodni-akcni-plan-inkluzivniho-vzdelavani>>.

Základní škola a mateřská škola, nám 28.října 22 [online]. 1999 [cit. 2011-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.osmec.cz/>>.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	MICHAL MOŘKOVSKÝ
Katedra:	ÚSTAV PEDAGOGIKY A SOCIÁLNÍCH STUDIÍ
Vedoucí práce:	PaedDr. BRONISLAVA ŠTĚPÁNKOVÁ, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	POROVNÁNÍ ZÁJMU O VOLNOČASOVÉ AKTIVITY DĚTÍ ZE SOCIÁLNĚ ZNEVÝHODNĚNÉHO PROSTŘEDÍ MEZI 1. A 2. STUPNĚM ZÁKLADNÍ ŠKOLY
Název v angličtině:	AN INTEREST COMPARISON IN LEISURE ACTIVITIES OF CHILDREN FROM SOCIALLY DISADVANTAGED ENVIRONMENT BETWEEN 1ST AND 2ST GRADE OF PRIMARY SCHOOL.
Anotace práce	Bakalářská práce se zabývá využíváním organizovaných volnočasových aktivit dětmi ze sociálně vyloučených lokalit na základní škole. Porovnává zájem o zájmové kroužky mezi dětmi prvního a druhého stupně.
Klíčová slova	Integrace, inkluze, majorita, menšina, sociálně znevýhodněné prostředí, Romové, volnočasové aktivity, volný čas.
Anotace v angličtině:	This study deals with organised freetime activities of children coming from socially weak families on the elementary school. There is compared interest for hobby activities between children of first and second grade.
Klíčová slova v angličtině:	Integration, inclusion, majority, minority, social disadvantaged surrounding, Gypsies, freetime activities, free time.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č.1: Dotazník pro žáky prvního a druhého stupně Základní školy a mateřské školy Brno, náměstí 28. října 22 Příloha č. 2: Ukázka vyplněného dotazníku žáka prvního stupně Základní školy a mateřské školy Brno, náměstí 28. října 22

	Příloha č. 3: Ukázka vyplněného dotazníku žáka druhého stupně Základní školy a mateřské školy Brno, náměstí 28. října 22
Rozsah práce:	55 stran
Jazyk práce:	Český